

KRONIKA NAUKOWA

<https://doi.org/10.18778/1644-857X.13.02.15>

**Sprawozdanie z ogólnopolskiej
konferencji naukowej pt. *Płk Józef Beck
(1894–1944) – żołnierz, dyplomata, polityk,
Łódź, 9–10 października 2014 r.***

Postać pułkownika Józefa Becka po dziś dzień wywołuje nie-
słabnące zainteresowanie zarówno ze strony ludzi nauki, jak i miło-
śników historii. Trend ten wydaje się zupełnie naturalny, zważywszy
na fakt, że J. Beck sprawował urząd ministra spraw zagranicznych
w kluczowych latach poprzedzających II wojnę światową, a decyzje
przezeń podejmowane miały fundamentalne znaczenie nie tylko
dla przyszłych losów Rzeczypospolitej, ale i Europy. Nic więc dziw-
nego, że prowadzona przez niego polityka zagraniczna już w cza-
sach mu współczesnych wywoływała różnorakie emocje, od pełnej
afirmacji z jednej strony po bezpardonową krytykę z drugiej. Ten
drugi trend przybrał na sile w okresie powojennym i dopiero prze-
łom roku 1989 umożliwił podjęcie prób dokonania uczciwej oceny
dyplomacji ministra, co naturalnie nie wyeliminowało różnic zdań.
„Spór o Becka” trwa więc do dzisiaj, a ostatnio przyjął on nawet
charakter medialny wraz z pojawieniem się na rynku niewiele ma-
jących wspólnego z warsztatem historyka popularnych publikacji,
w których krytykowano m.in. decyzję ministra o odrzuceniu nie-
mieckich żądań z przełomu lat 1938/1939. Co więcej, spór ten
przestał być jedynie polskim problemem i stał się elementem gry
międzynarodowej, bo to właśnie krytyka przedwojennej dyplomacji
Warszawy znalazła swoje istotne miejsce w polityce historycznej
Federacji Rosyjskiej, według której podpisanie paktu Ribbentrop-
Mołotow było usprawiedliwione rzekomo awanturniczą polityką
Drugiej Rzeczypospolitej w okresie urzędowania Becka na Wierz-
bowej.

Te wszystkie czynniki sprawiły, że wyważona, naukowa analiza
biografii ostatniego przedwojennego ministra spraw zagranicznych

stała się jeszcze bardziej konieczna. Przypadające w bieżącym roku rocznice: 120. urodzin ministra i 70. jego śmierci stworzyły doskonałą okazję ku temu. Dlatego też Katedra Historii Powszechnej Najnowszej UŁ oraz Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową pt. *Plk Józef Beck (1894–1944) – żołnierz, dyplomata, polityk*, która odbyła się w Instytucie Historii UŁ w dniach 9–10 października 2014 r. Zaszczycili ją swoją obecnością najwybitniejsi polscy specjaliści zajmujący się omawianym okresem, przybyło również wcale niemałe grono słuchaczy.

Konferencję otworzyła dyrektor Instytutu Historii UŁ prof. dr hab. Maria Nartonowicz-Kot. W imieniu organizatorów prof. dr hab. Andrzej M. Brzeziński, kierownik Katedry Historii Powszechnej Najnowszej i dr Joanna Żelazko, naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN Oddział w Łodzi, przedstawili założenia programowe konferencji. Jako pierwsze zaprezentowane zostały referaty dotyczące przedministerialnego etapu życia Józefa Becka. Profesor dr hab. Paweł Samuś z Katedry Historii Polski Najnowszej UŁ scharakteryzował dom rodzinny, w którym wyrastał mały Józef i który miał niemały wpływ na jego przyszłą postawę. Reprezentując tę samą katedrę dr hab. Jacek Pietrzak przedstawił z kolei żołnierskie drogi przyszłego ministra w Legionach, Polskiej Organizacji Wojskowej i Wojsku Polskim. Następny referat, prof. dr hab. Mariusza Wołosa, stanowił płynne przejście między karierą wojskową a dyplomatyczną Józefa Becka. Historyk Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przeanalizował bowiem działania, jakie Beck podejmował podczas pełnienia funkcji *attaché* wojskowego i morskiego we Francji i w Belgii w latach 1922–1923. Profesor dr hab. Rafał Stobiecki z Instytutu Historii UŁ odczytał referat nadesłany ze Stanów Zjednoczonych przez prof. Piotra S. Wandycza, zatytułowany *Piłsudski i Beck*, ukazujący relacje pomiędzy Marszałkiem i jednym z jego najbardziej zaufanych współpracowników. Doktor hab. Sławomir M. Nowinowski z Instytutu Historii UŁ odczytał następnie referat przesłany przez prof. dr hab. Wojciecha Skórę z Akademii Pomorskiej w Słupsku pt. *Józef Beck i podwładni. MSZ jako narzędzie i urząd w latach 1932–1939*.

Obrady popołudniowe dotyczyły stosunków Drugiej Rzeczypospolitej z państwami europejskimi w okresie urzędowania J. Becka w Pałacu Brühla. Profesor dr hab. Andrzej M. Brzeziński wygłosił referat nt. *Liga Narodów w koncepcjach i dyplomacji Józefa Becka*.

Reprezentujący Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu prof. dr hab. Tomasz Schramm scharakteryzował stosunek ministra do najpoważniejszego sojusznika Drugiej Rzeczypospolitej – Trzeciej Republiki Francuskiej, a prof. dr hab. Andrzej Essen z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przedstawił miejsce, jakie w dyplomacji J. Becka zajmowały państwa Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej. Relacje II Rzeczypospolitej z jej największymi wrogami i przyszłymi agresorami scharakteryzowali: prof. dr hab. Wojciech Materski z Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk (*Związek Sowiecki w koncepcjach politycznych i dyplomacji Józefa Becka*) oraz prof. dr hab. Stanisław Żerko z Instytutu Zachodniego w Poznaniu (*Niemcy w koncepcjach politycznych ministra Józefa Becka*).

Drugi dzień konferencji rozpoczęły wystąpienia dotyczące postawy J. Becka w okresie największej próby – w miesiącach poprzedzających wybuch II wojny światowej. Pierwszy z referentów, prof. dr hab. Marek Kornat z Instytutu Historii PAN, bronił polityki ministra podczas kryzysów międzynarodowych roku 1938 (Austria–Litwa–Czechosłowacja), z kolei dr hab. Dariusz Jeziorny z Instytutu Historii UŁ w wystąpieniu pt. *Wielka Brytania w dyplomacji Józefa Becka* skrytykował popularną ostatnio w publicystyce tezę, jakoby Londyn przez udzielenie Polsce gwarancji w marcu 1939 r. chciał skierować uderzenie Adolfa Hitlera na Wschód. Doktor hab. Sławomir Nowinowski scharakteryzował losy ministra we wrześniu 1939 r., a prof. dr hab. Tadeusz Dubicki, rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, zaprezentował zagadnienie internowania Becka opierając się na źródłach rumuńskich. Dwa ostatnie referaty zostały przedstawione przez pracowników Instytutu Pamięci Narodowej i dotyczyły postrzegania postaci ministra w przeszłości i obecnie. Doktor Sebastian Pilarski scharakteryzował opinie, jakie na temat Becka wyrażali współcześni mu politycy i publicyści, Andrzej Czyżewski zaś przedstawił recepcję napisanej przez Olgierda Terleckiego i wydanej w 1985 r. biografii pt. *Putkownik Beck*.

Konferencja w opinii wielu była naukowym i organizacyjnym sukcesem. Jej wysoki poziom gwarantowała obecność najwybitniejszych historyków zajmujących się postacią Józefa Becka i dyplomacją Drugiej Rzeczypospolitej w latach trzydziestych XX w. Znakomite obeznanie referentów z tematem było szczególnie widoczne podczas odbywającej się po każdej części referatowej dyskusji. Szczegółowe odpowiedzi, interesujące anegdoty, cytowanie z pa-

mięci dokumentów archiwalnych i cenna odrobina humoru sprawiły, że ta część obrad była z pewnością najciekawsza. Nic więc dziwnego, że debaty trwały dłużej niż to pierwotnie planowano.

Należy życzyć sobie, by konferencje na takim poziomie odbywały się jak najczęściej. Efektem łódzkich obrad ma być praca zbiorowa dotycząca tytułowej postaci. Bez wątpienia będzie ona stanowiła cenny głos w dyskusji nad postacią Józefa Becka i ważną odpowiedź na wiele bezpodstawnych zarzutów publicystyki. Jakkolwiek nie będzie to łatwe, warto by rozważyć podjęcie starań o przetłumaczenie planowanej publikacji na język angielski. Jak słusznie zostało to zauważone podczas konferencji, w europejskiej nauce powszechne jest przeświadczenie, jakoby w ostatnich miesiącach przed wybuchem II wojny światowej Druga Rzeczpospolita prowadziła politykę zagraniczną w sposób awanturniczy, dlatego też umożliwienie zachodniemu czytelnikowi zapoznanie się z publikacją wybitnych polskich historyków pomogłoby w rozprawieniu się ze szkodliwymi dla sprawy polskiej mitami zachodniej historiografii.

BARTOSZ KACZOROWSKI
UNIwersytet Łódzki*

**Sprawozdanie z konferencji naukowej
pt. *Legiony Polskie w okresie Wielkiej Wojny*,
Łódź, 22 października 2014 r.**

W dniu 22 października 2014 r., z okazji zbliżającej się 100. rocznicy powstania Legionów Polskich, jak również wybuchu I wojny światowej, w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się konferencja *Legiony Polskie w okresie Wielkiej Wojny*. Została ona zorganizowana przez władze Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego oraz Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Łodzi. Obrady rozpoczęły się punktualnie o godzinie 10.00. Otwarcia dokonała dyrektor Instytutu Historii, prof. nadzw. dr hab. Maria Nar-

* Wydział Filozoficzno-Historyczny, Instytut Historii, Katedra Historii Powszechnej Najnowszej.